

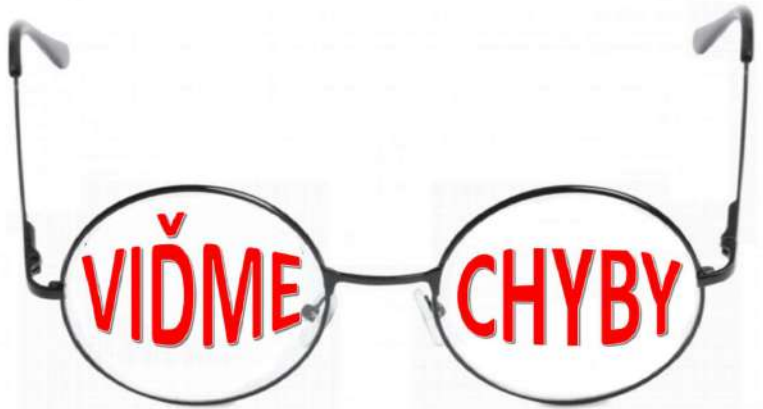
VIĎME CHYBY

Autor	Vydavateľ	Licencia	Vydanie	Autor obálky
Ivan Nosál	Greenie knižnica	CC-BY-NC-ND	Prvé (2024)	Ivan Nosál

O knihe

Ak patríte k autorom, ktorí píšu bez chyby, ďalej túto knihu nečítajte. Všetci ostatní by si mali nájsť chvíľu času a zamyslieť sa nad úrovňou svojho písomného prejavu. Možno vám bude stačiť iba mierne oprášenie si svojich vedomostí o pravopise, možno vám táto kniha pomôže v situáciách, keď budete prešľapovať na jednom mieste, keď si nebudete istí, čo sa kde a ako píše. Autor tejto knihy vychádzal z toho, že tvorcovia majú určité znalosti a preto sa sústredil iba na citlivé miesta, ktoré najčastejšie omínajú autorské hemisféry.

Ivan Nosál

čiarky, ako, a, ale, alebo

Obsah

Vidme chyby.....	1
O knihe.....	2
Poslanie knihy.....	5
ČIARKY.....	7
A.....	8
AKO.....	13
ALEBO.....	17
ALE.....	23
PRIAMA REČ.....	26
Všestranné úvodzovky.....	28
MOJIM, MOJÍM.....	31
-ii, íí.....	32
NAJČASTEJŠIE CHYBY.....	33

Poslanie knihy

Projekt Greenie knižnica je úctyhodný svojim poslaním aj svojim rozsahom. Združuje skúsených, menej skúsených i začínajúcich autorov. Majiteľ Greenie knižnice, Stanislav Hoferek, sa všemožne snaží pomáhať všetkým združeným autorom k ich rozvoju. Moja maličkosť nemá taký široký záber, ale tiež sa snažím, spolu s ďalšími autormi, o podporu projektu. Dobrovoľne vykonávame korekcie najrôznejších textov pred vydaním kníh. Nie som profesionálnym korektorom, ale určité predpoklady a skúsenosti sa snažím využiť v prospech Greenie knižnice.

V nasledovných riadkoch by som chcel odkryť pokrievku korektorského hrnca. Neviem, čo z toho napokon vzíde, pretože ingrediencie neustále pribúdajú, ako sa sám učím za pochodu počas úprav gramatických a štylistických nedostatkov v pripravovaných dielach. Nemám v úmysle liezť jazykovedcom do kapusty, iba chcem využiť tento priestor na vytvorenie jednoduchého receptu k lepšiemu jazykovému prejavu našich autorov. Pre tvorbe knižky som

použil pomôcky a príklady z prostredia internetu. Aj pre mňa sú príklady ideálnou cestou ku chápaniu poučiek a pravidiel.

Za hlavnú a najdostupnejšiu ingredienciu považujem aspoň dvakrát si dielo po sebe prečítať. Odstráni sa mnoho zbytočných chýb, preklepov. Dodá to chuť pustiť sa do diela a zotrvať pri jeho čítaní, hlavne korektorovi. Obetujte svoj čas a porovnajte si texty pred korektúrou a po nej. Váš pravopis nesmie stagnovať. Ak sa tak deje, sústreďte sa na jeho skvalitnenie. Zdrojov na vysvetlenie, ako odstrániť vaše najčastejšie chyby, je na internete dostatok. Ťažšie je to so štylistikou, ale aj tu platí, ak si prvotný text pozorne prečítate, zistíte, že niektoré vety sa dajú napísať lepšie. Ak sú napísané lepšie, ľahšie sa budú čítať.

ČIARKY

Ďalej sa sústredím najmä na interpunkciu, hlavne na písanie čiarok. Z mojich skúseností je to téma, ktorá by mohla zaujímať aj skúsenejších autorov. Občas sa vyskytne situácia, že dielo, najmä básnická zbierka, obsahuje viac nesprávne pridaných čiarok, ako chýbajúcich čiarok. Nesprávne zapísané čiarky sa zvyčajne nachádzajú na konci jednotlivých veršov. Ak napísaná myšlienka presahuje jeden verš, ale nevytvára súvetie, je čiarka nežiadúca. Ak sa niekomu žiada vysvetlenie pojmu súvetie, pomôžem si krátkou definíciou: „Súvetie alebo zložená veta je spojenie dvoch a viacerých jednoduchých viet tvoriacich uzavretý celok. Má aspoň dva prísudky (slovesá) a vyjadruje aspoň dve myšlienky.“

Nesprávne umiestnená čiarka môže významne zmeniť zmysel vety. To isté platí aj o chýbajúcich čiarkach. Kde tie nešťastné čiarky najčastejšie chýbajú? Začal by som prvým písmenom abecedy, písmenom a. Jeho tajomstvo spočíva v tom, že je to nielen zlučovacia spojka, keď dáva dohromady to a tamto, ale občas má aj význam odporovacej spojky ale (no, avšak, lenže...).

Príkladom sú spájajúce výrazy: , a predsa, a preto, a tak, a keď, a tým, a to, a ten, a teda (Myslím, teda som).

Čiarku píšeme pred spájacími výrazmi vtedy, keď ich môžeme nahradiť podrad'ovacími spojkami (že, aby, žeby, keď, či lebo, pretože, ako, kým, len čo, ak, hoci, keby, lebo, keďže, i keď, ak keď, až...) alebo vzťahnými zámenami (kto, čo, aký, ktorý, či, kde, kade...).

Príklad:

Prišiel neskoro, a tak (preto) sa slušne ospravedlnil.

Do fondu ste vložili sto eur, a tým (čím) ste splnili aj poslednú podmienku.

Zašli do obchodíka, a ten (ktorý) býval otvorený len zopár dní v týždni.

Zostala ticho, a to (čo) bola naozaj veľká chyba.

Čiarku píšeme aj v prípadoch, ak druhá veta prináša neočakávaný dôsledok.

Príklad:

Taká silná žena to bola, a tak rýchlo sa pominula.

Čiarku nepíšeme v takých prípadoch, keď nemôžeme spájací výraz nahradiť podrad'ou - vacou spojku alebo vzťahným zámenom (čiže formálna aj významová stránka nie je v rozpore).

Príklad:

Pôjdeme do Nitry a potom sa zastavíme aj v Bánovciach.

Už sa veľmi tešili domov a preto sa ponáhľali na vlak.

truni.sk

Čiarka pred spojkou a sa píše v ďalších o prípadoch, napr.:

– ak za vsunutou vedľajšou vetou nasleduje spojka a pripájajúca ďalšiu hlavnú alebo nadradenú vetu, alebo viacnásobný vetný člen, napr. *Spýtal sa, či prídem, a položil slúchadlo. – Do miestnosti vstúpil Ján, ktorého sme všetci poznali, a neznáma žena;*

– ak je vedľajšia veta vložená za spojku a: *Pôjdeme tam v sobotu, a ak nebude pršať, zostaneme do nedele;*

– pred spojkovými výrazmi a preto, a tak, a teda, a predsa, a jednak, a pritom v inom ako zlučovacom význame;

– pred spojkovým výrazom a to, ak nejde o spojenie spojky a s ukazovacím zámenom to, napr. *Neprišiel ani včera, a to som mu niekoľkokrát telefonovala;*

– ak spojka a nasleduje vo vete za prístavkom, napr. *Na schôdzi diskutoval Ján Novák, riaditeľ podniku, a Jozef Novotný, zástupca riaditeľa. – Spolupracovali s firmou ABC, a. s., a s inými stavebnými podnikmi.*

Ak spojka a pripája časť viacnásobného vetného člena alebo rovnocenné vety so zreteľne iným významovým vzťahom ako zlučovacím (napr. stupňovacím, odporovacím alebo vylučovacím), čiarka sa pred a môže písať (podľa staršieho stavu), ale nemusí (podľa novšieho

odporúčania), napr. *Koniec jari je tu, a on sa ešte neukázal.* – *Koniec jari je tu a on sa ešte neukázal.*

jazykovaporadna.sme.sk

Čiarka pred *a to*

Pri bližšom vysvetlení alebo pri spresnení významu použitím spojenia *a to*:

Preklad treba dodať dnes, a to do tretej.

POZOR: ak slovo *to* predstavuje ukazovacie zámeno vo funkcii vetného člena, čiarku nepíšeme:

Ledva som stihol autobus a to ma nahnevalo. (= Nahnevalo ma to, že som ledva stihol autobus.)

Vedľajšia vsunutá veta je vysvetlením prvej časti vety. Oddelujeme ju čiarkami z oboch strán. Vedľajšiu vsunutú vetu spoznáte tak, že ju môžete z hlavnej vety odstrániť a zvyšok bude dávať zmysel.

Učila sa angličtinu, ktorú používa v práci, a nemčinu, ktorú potrebuje na nové projekty.

Vedľajšia veta za spojku *a*

Ak je vedľajšia veta vložená za spojku a, oddelíme ju čiarkami:

Prídeme o piatej, a ak sa nič nezmení, privezieme aj babku.

Prístavok rozvíja iné vetné členy vo vete a vyzerá napríklad takto: *Angličtina, najpoužívanejší jazyk. Marec, mesiac kníh.*

Ak spojka a nasleduje vo vete za prístavkom, oddelíme ju čiarkou:

Otvorili sme kurz angličtiny, najpoužívanejšieho jazyka, a nemčiny, hlavného jazyka v našej firme.

[Ako písať čiarky: Čiarka pred "a" | Lexika](#)

Vo vete *Úrad neposudzuje ani nehodnotí lekárske posudky ani prácu príslušných posudkových lekárov a ani posudzovanie zdravotného stavu občanov nie je vo vecnej pôsobnosti úradu* sa čiarka pred spojkovým výrazom a ani nepíše.

jazykovaporadna.sme.sk

AKO

Pred spojkou ako sa píše čiarka vtedy, keď sa ňou uvádza vedľajšia veta (napr. podmetová, prísudková, vetnozákladová, predmetová, prívlastková, príslovková, doplnková), napr. *Našiel som spôsob, ako vyriešiť našu situáciu. – Nebolo to také ľahké, ako si predstavovali; keď sa ňou uvádza prístavok, napr. U nás rastú ihličnaté stromy, ako smrek, jedľa, borovica.* Podobné pravidlá sa vzťahujú aj na porovnávaciú spojku než, napr. *Si viac, než koľko vážiš.* Čiarka pred spojkami ako a než sa nepíše v nevetnom prirovnaní, napr. *Použil pri práci rovnaký spôsob ako ja. – Je to lepšie ako (než) vlani.* Čiarka pred spojkou ako sa nepíše ani vtedy, keď sa ňou uvádza tesný prívlastok, napr. *Jazyky ako slovenčina a čeština sú západoslovenské. – Takí ľudia ako on, jeho brat a priateľka tu majú dvere otvorené.*

jazykovaporadna.sme.sk

Pred spojkou ako píšeme čiarku v prípade, že ňou uvádzame:

vedľajšiu vetu:

Klientovi v úvode vysvetlíme, ako bude prebiehať proces prekladu.

prístavok:

Prekladáme všetky bežné európske jazyky, ako (napríklad) angličtina, nemčina, francúzština či taliančina.

jednočlennú vetu vyjadrenú neurčitkom a prípadným ďalším vetným členom:

Tri tipy, ako ušetriť pri objednávaní prekladu.

Kedy sa NEpíše čiarka pred spojkou ako?

Čiarku pred spojkou ako NEnapíšeme, ak ide o:

nevetné prirovnanie:

Preklad je rovnako kvalitný ako naposledy.

(Pozor: Ak by sme do tejto vety za spojkou ako doplnili sloveso, čiarku píšeme: *Preklad je rovnako kvalitný, ako bol naposledy.*)

tesný prístavok, čiže taký, bez ktorého by zvyšok vety nedával zmysel alebo by sa jej význam zmenil:

Jazyky ako angličtina a nemčina prekladáme najčastejšie.

[Lexika](#)

Podľa Pravidiel slovenského pravopisu, ktoré nájdete aj v elektronickej verzii na stránke Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV slovníky.juls.savba.sk, v nevetnom prirovnaní sa pred porovnávacími podrad'ovacími spojkami ako, než, s' a, ani nepíše čiarka. V reklamnom slogane *Zhodnúť sa na mene na celý život je oveľa ťažšie ako na životnom poistení* (ktorý je vyjadrený jednou rozvitou vetou) nemá byť pred spojkou ako čiarka. Čiarkou sa oddeľuje iba vedľajšia veta uvádzaná podrad'ovacími spojkami ako, než, s' a, ani, napr. *Kríza bude trvať dlhšie, ako sa čakalo* (tu ide o podrad'ovacie súvetie, v ktorom spojka ako pripája vedľajšiu vetu príslovkovú). Na lepšie porozumenie uvádzame podobnú výpoveď s nevetným prirovnaním: *Jano je vyšší ako jeho otec* a v rámci podrad'ovacieho súvetia: *Jano je vyšší, ako bol jeho otec*. Ako vidíte, pri písaní čiarky pred spojkou ako v prirovnaní nehrá úlohu fakt, že by sa do druhej časti prirovnania dalo doplniť sloveso, ale vychádza sa zo skutočného stavu, teda či tam to sloveso je, alebo nie je.

jazykovaporadna.sme.sk

V Pravidlách slovenského pravopisu (2013) v kapitole 2.4.1. Vyčleňovacia funkcia čiarky v bode 10 písm. e) sa uvádza: „Čiarka sa píše aj pred zámenom ako vo funkcii spájacieho výrazu, keď uvádza jednočlennú vetu vyjadrenú neurčitkom a prípadným ďalším vetným členom, napr. *Nevedel, ako sa zachovať. – Prišiel na to, ako prispôbiť telo chladu.*“

Čiarka sa píše aj vo vetách *Päť tipov, ako zostaviť vínnu kartu. – Päť tipov, ako nájsť, udržať si a rozvíjať zamestnancov.*

jazykovaporadna.sme.sk

ALEBO

Kedy sa píše čiarka pred spojkou alebo?

Ak je medzi rovnocennými vetami evidentný stupňovací, odporovací alebo vylučovací významový vzťah, čiarka sa pred spojkou alebo môže i nemusí písať, lebo na signalizovanie tohto vzťahu nie je potrebná.

Prídem dnes na obed alebo až večer./ Prídem dnes na obed, alebo až večer.

Čiarka pred alebo – alebo, buď – alebo

Ak vo viacnásobnom vetnom člene použijeme rovnakú alebo inú priradovaciu spojkou (i, aj , ani, alebo, či), napíšeme pred druhou (a každou ďalšou) spojkou čiarku.

Alebo sa naučíš taliansky, alebo španielsky.

Buď vám zavolám, alebo sa zastavím osobne.

Podobne aj: *Učili sme sa angličtinu, aj nemčinu, aj taliančinu. Nepáči sa mi ani angličtina, ani francúzština, ani poľština.*

Čiarka pred či – alebo

V tomto prípade, je princíp písania čiarky o niečo zložitejší. Môžu totiž nastať dva prípady.

Čiarku píšeme pred druhou a každou ďalšou spojku, keď sa vo viacnásobnom vetnom člene (napr. podmete) opakuje zlučovacia spojka a uvádzajú sa po nej rôzne varianty:

Či do angličtiny, alebo do nemčiny, radi vám s prekladom pomôžeme.

Či chceš byť jazykovedec, či prekladateľ, alebo lektor, mal by si dokonale ovládať gramatiku.

Čiarku pred alebo nepíšeme, ak spojka či uvádza vedľajšiu vetu:

Neviem, či sa učiť nemčinu alebo francúzštinu.

Rozmýšľam nad tým, či budem v kurze pokračovať alebo odídem.

Ako zistíte, že spojka či začína vedľajšiu vetu? Jednoducho – hlavná veta bez nej nedáva zmysel. V našom príklade slovo Neviem (samozrejme v rámci kontextu a zámeru rečníka danej výpovede) o ničom nevypovedá, preto pred alebo čiarku nebudeme písať.

Prístavok a vedľajšia vsunutá veta

Podobne, ako sme si vysvetlili pri písaní čiarky pred spojkou a, to platí aj v tomto prípade. Ak spojka alebo nasleduje za prístavkom alebo vedľajšou vsunutou vetou, napíšeme čiarku.

Prístavok: *Zapíšeme sa na kurz angličtiny, najpoužívanejšieho jazyka, alebo francúzštiny.*

Vedľajšia vsunutá veta: *Vysvetlíš mi, čo sa deje, alebo mám hádať?*

Lexika

Čiarka pred spojkou alebo sa píše v týchto prípadoch:

- Keď sa vo viacnásobnom vetnom člene už použila tá istá alebo iná synonymná prirad'ovacia spojka (vtedy sa píše pred druhou a každou nasledujúcou spojkou), napr. *či – alebo, buď – alebo, alebo – alebo*. To isté platí aj v prirad'ovacích súvetiach, ak takéto dvojité alebo trojité spojky pripájajú hlavné alebo rovnocenné vety, napr. *Buď príde sám, alebo s rodinou.*
- Keď nasleduje za vsunutou vedľajšou vetou, napr. *Povieš nám, čo sa vtedy stalo, alebo budeš mlčať?*

– Keď nasleduje za prístavkom, napr. *Príde Ján Novák, riaditeľ ústavu, alebo jeho zástupca.*

V prípade, keď medzi hlavnými alebo rovnocennými vetami je zreteľný stupňovací, odporovací alebo vylučovací významový vzťah, čiarka sa nemusí písať, lebo na signalizovanie tohto vzťahu nie je potrebná; písanie čiarky v uvedených prípadoch sa však nevylučuje, napr. *Budem vám pomáhať tu alebo si nájdem prácu v meste./Budem vám pomáhať tu, alebo si nájdem prácu v meste.*

Vo vetách typu *Neviem, či prídem, alebo neprídem. – Nezávisí od toho, či budú, alebo nebudú nasledovať ďalšie udalosti.* – možno písať čiarku pred spojkou alebo. V týchto prípadoch je spojka či uvádzajúca vedľajšiu vetu podrad'ovacia (nejde teda o 2 prirad'ovacie spojky či - alebo), no keďže medzi vetami, ktoré spája spojka *alebo*, je zreteľný vylučovací význam, písanie čiarky pred ňou sa nevylučuje.

jazykovaporadna.sme.sk

Čiarku pred spojkou *alebo* píšeme vždy podľa toho, aký je medzi vetami pomer – zlučovací alebo vylučovací.

A ako rozoznať pomery?

Pomer zlučovací je zložený z rovnocenných hlavných viet, kde sa často vyskytuje spojka alebo. *Cez prázdniny som si čítala knižku alebo som pozerala filmy.*

Pomer vylučovací je poskladaný z viet, ktoré sa vzájomne vylučujú a ich významy neplatia zároveň.

Prídeš na večeru o ôsmej, alebo dorazíš až o deviatej?

Ukážme si príklady, vďaka ktorým všetko pochopíte lepšie.

Pokiaľ sa spojka *alebo* vyskytuje vo vetách, kde je pomer zlučovací, čiarku nikdy nepíšeme:

Príďte sa pozrieť domov alebo na záhradu, kde vás radi uvidíme.

Mali tam hrozne veľa vecí – ponožky, svetre, nohavice alebo tričká.

V jedálnom lístku nájdete hovädziu polievku, šalát s kuracím mäsom alebo šalát s red'kovkami.

Mamke je to jedno, má rada tulipány alebo fialky.

Milujem vajíčka namätko alebo ako praženicu.

Cestovná kancelária organizuje zájazdy do Grécka, Francúzska alebo Talianska.

Ak je medzi vetami pomer vylučovací, čiarku pred spojkou píšeme:

Pôjdeme do kina dnes večer, alebo až zajtra?

Budeme ten problém riešiť, alebo ho chceš prehliadať?

Musíte sa mi ozvať, alebo sa tá práca nedokončí.

Je tam teplo, alebo ešte stále zima?

Mám si vziať dáždnik, alebo ho máš v taške?

Pravopisne.sk

ALE

Pred priradovacou spojkou *ale*, ktorou sa vyjadruje odporovací význam, sa čiarka píše vždy, napr. *Je to pekný, ale predražený byt. – Chcel som mu pomôcť, ale on si nedal poradiť.*

Slovko *ale* však nemusí byť len spojkou, ale môže byť aj časticou alebo citoslovcom. Čiarka pred časticou *ale* sa nepíše v spojeniach typu *Vy ste ale dobrý!* – *To je ale potvora!*

Citoslovce *ale* (píše sa aj *ále*) stojí zvyčajne na začiatku vety, takže čiarka sa pred ním nepíše. Podľa Pravidiel slovenského pravopisu sa však citoslovčia vyčleňujú čiarkami a čiarkou sa vyčleňuje aj citoslovce *ale/ále*, napr. *Ale, ale, hádam nebudeš plakať!* – *Čo sa stalo? Ále, nič...* – *Ale, to je prekvapenie!*

jazykovaporadna.sme.sk

Písanie čiarok v skratke:

oslovenia, napr. *Zuzana, kde si?*

pozdravy, napr. *Ahoj, máte sa dnes dobre?*

citoslovčia, napr. *Brúr, to je ale zima.*

viacnásobný vetný člen, napr. *Nezbierali sme maliny, ale jahody.*

prístavok, napr. *Bardejov, kedysi kráľovské mesto, má dnes každým dňom modernejšie prvky.*

hodnotiace častice, napr. *Naši športovci, prirodzene, opäť sklamali.*

vytýčený vetný člen, napr. *Peter, ten má vždy dobrý nápad.*

v podrad'ovacom súvetí je hlavná veta od vedľajšej vždy oddelená čiarkou, napr. *Nemohli sme prísť, lebo sme boli chorí.*

v prirad'ovacom súvetí sa čiarka píše, ak vety nie sú spojené spojkami a, i, aj, ani, alebo, či, napr. *Spadol zo stromu, no neudrel sa.*

Čiarka sa musí písať v kombináciách aj-aj, i-i, ani-ani, alebo-alebo, buď-alebo, či-či, napr. *Vtedy sme im aj poradili, aj sme ich povzbudili.*

Čiarka sa musí písať pred spojeniami a preto, a teda, a tak, a predsa, a jednako, a to, a pritom, napr. *Neučila sa, a predsa si poradila.*

Pozor na výnimky:

Čiarka sa nepíše, ak sú členy spojené spojkou a, i, aj, alebo, či. Naopak, čiarka sa píše v kombináciách i-i, aj-aj, alebo-alebo, ani-ani, buď'-alebo, či-alebo.

vsprace.sk

PRIAMA REČ

Pre autorov, ktorí potrebujú vysvetliť pravidlá pri písaní priamej reči som tiež našiel niekoľko príkladov.

1) uvádzacia veta na začiatku: Uvádzacia veta sa končí dvojbodkou, priama reč sa začína veľkým písmenom.

príklad:

Peter iba ticho poznamenal: „Takto som to nechcel urobiť.“

Mama sa spýtala: „A kedy to už bude hotové?“

Hájnik sa zamračil: „Nech vás tu už nikdy nestretnem!“

2) uvádzacia veta na konci: Priama reč sa končí čiarkou, otáznikom alebo výkričníkom, uvádzacia veta sa začína malým písmenom.

príklad:

„Takto som to nechcel urobiť,“ ticho poznamenal Peter.

„A kedy to už bude hotové?“ chcela vedieť mama.

„Nech vás tu už nikdy nevidím!“ mračil sa hájnik.

3) vložená uvádzacia veta: Uvádzacia veta sa začína malým písmenom, končí čiarkou, druhá časť priamej reči sa začína malým písmenom.

príklad:

„Takto som to nechcel urobiť,“ ticho poznamenal Peter, „nebudeme pokračovať.“

„Veľmi som sa snažila,“ kývala hlavou, „ale nemá to zmysel.“

doucma.sk

Ako správne písať úvodzovky?

Úvodzovky píšeme vždy bez medzery a vo dvojici, teda pred a za slovom či výrazom, ktorý chceme vyčleniť. Podľa slovenského pravopisu ich správne zapisujeme v tvare „slovo“ (pomôckou na zapamätanie je, že ich tvar pripomína čísla 99 – dole a 66 – hore). Naopak nesprávne sú úvodzovky v tvare “slovo” (čísla 66 a 99, obe hore), ktoré sú bežné pre angličtinu.

Všestranné úvodzovky

Úvodzovky sú tak trochu „švajčiarskym nožíkom“ interpunkčných znamienok, pretože majú mnoho funkcií. Jednu z nich ste si mohli všimnúť v predchádzajúcej vete – úvodzovky môžu označovať a vymedziť obrazné pomenovanie alebo prirovnávací výraz.

Ich ďalšou úlohou je označenie ironických, viaczmyselných a príznačných slov. Podľa Pravidiel slovenského pravopisu môžeme úvodzovky napísať aj v prípadoch, kedy určitý výraz chceme použiť v inom zmysle, ako sa používa zvyčajne.

Napríklad: *Je rozdiel hovoriť spisovnou slovenčinou a „slovenčinou“*. Alebo ak nie ste nadšenec spisovného jazyka: *Tento článok vás určite „zaujíma“*.

Úvodzovky sú užitočné aj na oddelenie slangových slov: Ak sa ich naučíte správne používať, budete „nadupaný“.

Priama reč oživuje text a v umeleckom jazykovom štýle

môže prejav dramatizovať. V iných štýloch, napríklad v publicistickom, môže fakticky a presne informovať o tom, čo povedala istá osoba.

V texte sa priama reč zvyčajne oddeľuje práve úvodzovkami, a to na jej začiatku a na konci. Špecifické je aj písanie priamej reči s uvádzacou vetou, ktorá môže byť pred alebo za priamou rečou a niekedy aj vložená v jej strede. V praxi to potom vyzerá nasledovne:

„*Chcem sa naučiť lepšie po slovensky.*“ (priama reč bez uvádzacej vety)

„*Veď už ti to ide výborne,*“ oponoval Jozef. (uvádzacia veta na konci, priama reč končí čiarkou)

„*Ale nejde!*“ zvolal Marek. (uvádzacia veta na konci, priama reč končí výkričníkom)

Na to sa Jozef zháčil: „Prečo?“ (uvádzacia veta na začiatku, priama reč uvedená dvojbodkou)

„*Veľmi sa snažím,*“ pokýval hlavou, „*ale je to ťažké.*“ (uvádzacia veta v strede, oddelená čiarkami)

V niektorých prípadoch sa na oddelenie priamej reči používajú aj iné znaky, napríklad pomlčky.

– *Môžem v texte použiť aj pomlčky?* – spýtal sa Jozef.

– *Áno, avšak má to svoje pravidlá,* – odpovedala Jana.

V prípade pomlčiek je potrebné oddeliť ich medzerou z oboch strán a čo je dôležitejšie, nekombinovať pomlčky s úvodzovkami alebo inými zástupnými znakmi, v texte by mali byť použité jednotne (pokiaľ ich teda úplne nevynecháte, ako spisovateľ Samuel Beckett).

S pomlčkami na označenie priamej reči sa častejšie stretáme v krajinách východnej Európy, no nie sú cudzie ani západnému svetu, používal ich napríklad James Joyce.

A čo citáty?

Ak vo vete uvádzame doslovný úplný citát (teda taký, ktorý má charakter celej vety), píšeme ho podobne ako priamu reč – bodka na konci vety je pred úvodzovkou. Napríklad J. W. Goethe hovorí: „*Kto nepozná cudzie jazyky, nevie nič ani o svojom vlastnom.*“

V prípade citovania časti výroku, teda nie celej vety, napíšeme bodku až za úvodzovkou.

Napríklad: *Tento článok hovorí, že úvodzovky „majú mnoho funkcií“.*

MOJIM, MOJÍM

Kedy používame slová mojim, svojim, tvojim, našim, vašim s dĺžňom a kedy bez?

Tvary mojím, svojím, tvojím, naším, vaším sú v inštrumentáli jednotného čísla. Pýtame sa na ne otázkou (s) kým? (s) čím?, napr. *Zoznámil sa s mojím bratom. – Najradšej píšem svojím perom. – Videla som film s tvojím obľúbeným hercom. – Pod naším oknom kvitne orgován. – S vaším výrobkom sme spokojní.*

Tvary mojim, svojim, tvojim, našim, vašim sú v datíve množného čísla. Pýtame sa na ne otázkou komu? čomu?, napr. *Povedal to mojim bratom. – Poďakoval sa svojim kolegom. – Všetko najlepšie k tvojim narodeninám. – Mal vrúcny vzťah k našim horám. – Vaším futbalistom sa zápas vydaril.*

jazykovaporadna.sme.sk

Kedy sa píše informácii a kedy informácií?

Cudzíe podstatné mená ženského rodu zakončené na dvojicu samohlások -ia (nejde o dvojhlásku), ako napríklad akcia, funkcia, provokácia, demokracia, informácia, patria do skloňovacieho vzoru ulica. V datíve a v lokáli jednotného čísla majú tieto podstatné mená pádovú príponu -i, ktorá sa pripája k tvarotvornému základu, takže na konci slova sa stretávajú dve krátke samohlásky i, napr. k akcii, o akcii; k funkcii, o funkcii; k informácii, o informácii. V genitíve množného čísla majú podstatné mená ženského rodu zakončené na dvojicu samohlások -ia príponu -í, t. j. (bez) akcií, funkcií, provokácií, informácií.

jazykovaporadna.sme.sk

NAJČASTEJŠIE CHYBY

Z článku o tom, kde robia ľudia najčastejšie chyby, vyberám:

Napadlo mi/ napadlo ma

Keď máme na mysli myšlienky, nápad, tak používame tvar: *Napadla mi myšlienka.*

Ak nás niečo ohrozilo alebo nás niekto napadol, tak použijeme tvar: *Pri prechádzke dedinou ma napadol pes.*

Môžeme, nie môžme

Slová môžme a môžete v slovenčine neexistujú.

Prvýkrát/ prvý raz

Slová končiace na krát sa píšu spolu (jedenkrát, prvýkrát, dvakrát).

Slová končiace na raz sa píšu oddelene (jeden raz, dva razy, päť ráz, veľa ráz).

Oni/ ony/ sami/ samy/ radi/ rady

Oni, sami a radi sa viažu na životný mužský rod.

Ony, samy a rady sa viažu na ostatné rody (neživ. mužský, stredný a ženský).

Muži to pripravia radi.

Ženy cestujú samy.

Duby tam stáli samy.

Deti tancujú rady.

(tie) *Stromy majú rady slnko. (tie) Učiteľky majú rady svoju prácu. (tie) Ženy sa rady pohybujú v kuchyni. (tie) Deti rady chodia do školy a rady sa učia. (tie) Dievčatká sa rady hrajú s bábikami. (tie) Vrabce rady kradnú slietkam zrno na dvore.*

Mäkké i píšeme aj v prípade, keď nevieme určiť rod.

Povedia vám to oni. (nevieme kto)

Zástrčka nie je zásuvka

Ak vás niekto požiada, aby ste niečo zastrčili do zástrčky, zaiste mu porozumiete aj napriek tomu, že vás žiada o absurdnú vec. S najväčšou pravdepodobnosťou mala totiž táto osoba na mysli zásuvku.

Slová zásuvka a zástrčka majú odlišné významy. Kým slovom zástrčka označujeme vidlicu s vývodom vodiča elektriny, slovom zásuvka poukazujeme na zariadenie určené na pripojenie elektrického zariadenia pomocou už spomínanej zástrčky.

O desať minút/ za desať minút

Používajú sa obidve formy, ale závisia od obsahu výpovede.

Ak veta vyjadruje časový úsek, počas ktorého trvá dej, použijeme tvar:

Dočítam to za desať minút.

O desať minút sa používa na označenie času, keď sa napríklad niečo začne:

O desať minút príde vlak.

Nieje - nie je

Ide o dve slová, a preto ich treba písať vždy oddelene. NIE je častica a JE je sloveso.

Vykanie

Sloveso pri vykaní musí byť vždy v druhej osobe množného čísla.

SPRÁVNE:

Podali by ste mi ten chlieb? Ukázali by ste mi tú knihu?

NESPRÁVNE:

Podala by ste mi ten chlieb? Ukázala by ste mi tú knihu?

Preňho alebo preň? Postavím sa zaňho alebo zaň?

Zámená preňho, zaňho, naňho, oňho, doňho nahrádzajú životné podstatné mená mužského rodu.

Zámená preň, zaň, naň, oň, doň nahrádzajú neživotné podstatné mená mužského rodu a podstatné mená stredného rodu.

Napríklad:

Životné: *Pre otca je to jednoduché. Preňho/pre neho je to jednoduché.*

Neživotné: *Chod' po chlieb! Chod' poň!*

Vzor PEKNÝ

Podľa vzoru pekný skloňujeme prídavné mená (tiež niektoré zámená, číslovky), ktoré majú pred ohýbacou príponou tvrdú alebo obojakú spoluhlásku. Všade sa píše tvrdé y, ale pozor si dajte na nominatív plurálu mužského rodu, kde sa píše mäkké i. V inštrumentáli v príponách – MI, -AMI píšeme vždy mäkké i.

Ktoré slová sú spisovné a ktoré nie:

Spisovné	Nespisovné	Spisovné	Nespisovné
bielizeň	prádlo	nechápem to	nechápem tomu
byť na smiech	byť k smiechu	nerozumiem tomu	nerozumiem to
čakám na otca - naňho	čakám na otca - naň	nevládze, lebo/pretože	Nevládze, nakoľko

		je starý	je už starý
čakám na vlak - naň	čakám na vlak - naňho	nosové kvapky	nosné kvapky
členok	kotník	odporúčanie	doporučenie
dať pozdravovať	nechať pozdravovať	okrem iného	mimo iného
dojča	kojenec	odsek	odstavec
dve deci	dva deci	okamih	okamžik
časom, po čase	postupom času	otvoriť schôdzu	zahájiť schôdzu
čipka	krajka	odkopírovať	okopírovať
čiastkový	dielčí	pečiatka	razítko
elastickosť	elastičnosť	paštéta	paštéka
golier	límeč		
gulôčkové pero	guličkové pero	priezor	kukátko
harmanček, rumanček	kamilky	páči sa mi	ľúbi sa mi
hojdačka	húpačka		

host', hostka	host', host'ka	pravdaže, však	ovšem
hrať šach	hrať šachy	petržlen	petržel
hrať na niečom	hrať na niečo	predsedníčka	predsedkyňa
chlieb	chleba	priehradka, priečinok	prepážka
ide o niečo	jedná sa o niečo	plece	rameno
ísť do záhrady	ísť na záhradu	pri telefóne	u telefónu
ísť po mlieko	ísť pre mlieko	prísť o chvíľu	prísť za chvíľu
je pravda, že	je pravdou, že	po prvé, po druhé	za prvé, za druhé
je to tak	je tomu tak	priprav sa na odpoveď	priprav sa k odpovedi
je to veľmi dobré	je to moc dobré	Pokojný, pokoj	kl'udný, kl'ud
kaleráb	kareláb	písať perom (ako)	písať s perom

kam ideš?	kde ideš?	rožok, rožtek	rohlík
kontaktujte sa s nami	kontaktujte nás	rovná sa nule	je rovné nule
kvapky proti kašľu	kvapky na kašeľ	rasca	kmín
list	dopis	saláma	salám
lízanka	lízatko	správanie	chovanie
merať si teplotu	merať si horúčku	strúhadlo	strúhatko
mimo hru	mimo hry	stanica	nádražie
mravčia práca	mravenčia práca	samochwála	sebechwála
maškrtný	mlsný	súčasný	súčastný
napomôcť urobiť dobrú vec	napomôcť dobrej veci	skok o žrdi	skok o tyči
navyše	naviac	smerovacie číslo	smerové číslo
nátierka	pomazánka	škatuľa	krabica

návod na niečo	návod k niečomu	tlačidlo	tlačítko
neprišiel pre chorobu	neprišiel kvôli chorobe	tematický	tématický
ten istý, rovnaký	ten samý	vykonávať niečo	prevádzať niečo
to závisí od teba, to záleží na tebe	to závisí na tebe	vzhľadom na to ...	vzhľadom k tomu ...
vreckovka	kapesník	z času na čas	čas od času
v priebehu hodiny	behom hodiny	zvyšok	zbytok
v školách sa vyučuje	na školách sa vyučuje	žreb	los
vyhlásenie	prehlásenie	žmurkať	mrkať

eduworld.sk

Posledná pomôcka sa týka overovania správnosti zápisu jednotlivých slov. Na ich vyhľadávanie je ideálny [Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV.](#)

Pre autorov je tu navyše významná pomoc vo forme ponúkaných synonymických výrazov. Tie poslúžia na variabilnejšie písanie a redukciu výskytu rovnakých slov.

[Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV](#)

Dúfam, že ste behom hodiny nevyvesili biely kapesník, že môj návod k niečomu bol, že ste nezabudli, čo sa vyučuje na školách. Ak sa vám pri tvorbe objaví v pamäti pravopisné okno, kľudne mrknite do tohto jazykového okienka.